

Takım Sporlarında Yeni Tip Koronavirüse Yakalanma Kaygısının Farkındalık Üzerine Etkisi: Akdeniz Bölgesi Örneği

Kemal ÇETİN¹

Mehmet KUMARTAŞLI*¹

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İSPARTA

 DOI: 10.31680/gaunjss.1195403

Orijinal Makale / Original Article

Geliş Tarihi / Received: 27.10.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 14.12.2022

Yayın Tarihi / Published: 23.12.2022

Öz

Araştırma, takım sporlarında yeni tür koronavirüse yakalanma kaygısının farkındalık üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Akdeniz bölgesinde bulunan Isparta, Burdur, Antalya ve Hatay illerinde takımında sporu yapan sporcular katılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Akdeniz bölgesinde takım sporu yapan 131 kadın, 169 erkek, toplamda 300 sporcudan oluşmaktadır. Araştırmada "Kişisel Bilgi Formu", Bilgin (2020), tarafından geliştirilen "Koronavirüs Farkındalık Ölçeği" ve Demir ve ark. (2020), tarafından geliştirilen "Sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısı ölçeği (SYTKYKÖ)" veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmada, takım sporlarında sporcuların koronavirüse yakalanma kaygısı ve koronavirüs farkındalık ölçeklerinin alt başlıklarında normallikten sapmaları anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan sporcuların Covid-19'a yakalanma kaygısı alt başlıklarından bireysel kaygının 41.443 ± 10.063 ve sosyalleşme kaygısının 16.263 ± 5.645 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Yine koronavirüs farkındalık alt başlıklarından bulaşma tedbiri farkındalığının 38.870 ± 6.605 , güncel gelişmeleri takip farkındalığının 15.613 ± 4.208 ve hijyen tedbiri farkındalığının 14.100 ± 4.261 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak; araştırmada takım sporlarında yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısının farkındalık üzerine pozitif yönde olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sporcu, Koronavirüs, Kaygı, Farkındalık

The Effect of the Anxiety of Getting a New Type of Coronavirus in Team Sports on the Awareness: The Case of the Mediterranean Region

Abstract

The research is not intended to review concern for the novel coronavirus in sports. Athletes doing sports in the provinces of Isparta, Burdur, Antalya and Hatay in the Mediterranean region participated in the study. The study group of the research consists of 131 women and 169 men, 300 athletes in total, who do team sports in the Mediterranean region. In the research, Coronavirus awareness et al. (2020) In the structure, 'Athletes' Anxiety of catching New Type of Coronavirus Scale (SYTKYKÖ)' was used as data collection tools. In the research, it is significant in terms of the deviations from normal in the sub-titles of Covid-19 anxiety and care in athletes. It was determined that the analysis of the mother athletes from the sub-heading of their anxiety to Covid-19 was 41.443 ± 10.063 and the socialization study was 16.263 ± 5.645 . Again, from the sub-headings of the coronavirus, the severity of the contagion approach is 38.870 ± 6.6 , the accuracy of the current follow-up is 15.613 ± 4.208 , and the hygiene stability is in the 14.100 ± 4.261 position. As a result; the research, the new coronavirus in his sports is viewed positively in the review of his collection.

Keywords: Athlete, Coronavirus, Anxiety, Awareness

* Sorumlu Yazar: Mehmet KUMARTAŞLI

e-mail: mehmetkmrtsl@hotmail.com

Giriş

2019 yılının sonlarına doğru Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan Covid-19, tüm dünyaya hızla yayılan ve dünyayı etkisi altına alan bir pandemi olarak kabul edilmiştir. 2020 ilk ayının ortasında hızla büyüme gösterdi. 2020'nin ilk aylarında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, koronavirüs hastalığı anlamına gelen önemli ARDS adı ile isimlendirilmiştir (WHO, 2020). Bu yeni koronavirüs Dünya Sağlık Örgütü tarafından ilkten korkulacak bir durumun olmadığını varsayıp daha sonrasında ne kadar ciddi virüs olduğunu anladıklarında 2020 Mart'ın ikinci haftasında pandemi olarak ilan edilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü pandemiyi, Dünyayı saran milyonlarca kişiyi etkisi altına alan büyük salgınlar olarak tanımlamaktadır. Koronavirüsün ciddi anlamda etkilediği alanlar; sağlık sistemi, eğitim, ekonomi, siyasi, sosyal, ruhsal, spor alanları olmak üzere dünya genelini ciddi etkilemiş olup birçok ülkenin sağlık sisteminin çökmesine neden olmuştur. Koronavirüs dünya genelini etkisine almış, milyonlarca kişiye bulaşıp yüzbinlerce kişinin ölümüne neden olmuştur. Bu durumda koronavirüsün insan vücuduna kalıcı tahribatların yol açmasına, hızlı yayılımından dolayı sosyal mesafeye dikkat edilmesi, kişisel izolasyona dikkat edilmesi, genel hijyen kuralları, maske takma, eldiven takma, evden işlerin yürütülmesi, eğitimin uzaktan devam edilmesi, spor organizasyonlarının iptali ya da ertelenme konuları gündeme alınmıştır.

Farklı alanlar gibi spor dünyası da yeni tip koronavirüsten dolayı zor zamanlar içine girmiştir. Koronavirüsün hızla yayılımı nedeniyle kısa bir süre sonra ülkemizdeki bütün spor müsabakalarının pandemiye ilişkin alınan önlemler içerisinde başka tarihlere ertelenmesi açıklamıştır (TRT spor, 2020). Sağlık Bakanının açıklamasında, sporcuların ve antrenörlerin pozitif vaka sayısının çok olup, temas ve sosyal izolasyona uyulmaması durumunda, birçok kişiye virüsü bulaştıracığını belirtmiştir (Spor Arena, 2020). Gün geçtikçe dünya genelinde koronavirüs durdurulamaz şekilde yayılmaya devam ederek birçok branşlardaki sporcuların ve antrenörlerin koronavirüse yakalanmasıyla çıkan haberlerle büyük spor müsabakalarının ertelenmesine ya da iptaline sebep oldu. Örneğin; 2020 Tokyo Olimpiyatları, Dünya Salon Atletizm Şampiyonası, Maratonlar, UEFA Şampiyonlar Ligi müsabakaları gibi büyük organizasyonları farklı bir zamana alınmış veya iptaline karar verilmiştir (Anadolu Ajansı, 2020). Bütün gelişmiş ülkeler koronavirüse çare bulabilmek için aşılarda geliştirmeye başlamış ve 2020'nin ortalarında yaklaşık olarak 24 aşı duyurulmuş ve etkinliği üzerinde çalışmalara başlanılmıştır. Ülkeler bazı aşı adaylarını onayladılar. Tamamlanan ve kabul gören aşılarla dünya genelinde kullanıma başlamıştır. Bu aşılarda

Pfizer-BioNTech, Oxford-AstraZeneca, Moderna, Sputnik V, Sinopharm ve Sinovac olmaktadır. Ülkemizde açıklanan aşı programında kullanıma uygun görülen aşular Sinovac ve Pfizer-BioNTech aşularıdır. Ülkemiz aşı tedarikinde gecikmeler yaşadığı için açıklanan aşı programının gerisinde kalmış ve dolayısıyla birçok takım sporcuları aşılanamamıştır. Koronavirüs ile ilgili yaşanan bu sıkıntıları sporcuların, antrenörlerin ve yöneticilerin koronavirüse yakalanma kaygısını arttırdığını ve etkilediği gözlemlenmiştir.

Kaygı insanlarda farklı sebeplerden ötürü ortaya çıkan sinirlilik, stres, fazla ya da az güven, telaş ve fizyolojik etkileşimlerinden ortaya çıkan duygu durumudur (Han, 2009; Spielberger ve Reheiser, 2004). Kaygı insanüstünde ki rahatsız edici düşünceler, rahatsızlık, telaş, evham ve endişe gibi duygusal değişimlerden meydana gelmektedir (Elliott ve Smith, 2010). Kaygı, korku, olayla alakasız düşünme, sinirlilik, fiziksel reaksiyonlar gösterme, geciktirme, kaçınma vb. davranışları kapsamakta ve kognitif, davranışsal, duygusal alanda da incelenebilmektedir (Zeidner, 1998; Kennedy, 2010). İnsanın belli oranda kaygı oluşturması sıhhatli durumunu gösterir. Bireyin fazla kaygılı olması ise sıhatsız oluş halini gösterir. Literatürde kaygı, performans, muvaffakiyet, kognitif verim, güdüleme, bilinçli, farkında olarak davranma ile içlerinde olumsuz bir bağ (Johnston-Wilder ve Lee, 2010; Ocak ve Yamaç, 2013), üretken düşünce, olumlu davranış ile pozitif yönde ilişki gözükmektedir. Kaygı bozukluğu yaşayan bireylerde birçok fiziksel tedirginlik görülür, gün içerisindeki aktivitelerini ve ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çekerler. Bundan dolayı yeni tip koronavirüsün sporcular üzerinde yaratacağı kaygı durumuyla performans ilişkisinde olumsuz bağ oluşturması düşünülebilir. Koronavirüs salgınından korunmak amacıyla sosyal izolasyon tedbirlerinin artmasıyla çoğunlukla performans sporcularının bedensel, ruhsal olarak olumsuz etkilenmesi görülmektedir. Koronavirüs salgınıyla meydana getirdiği pandemi döneminde yaşanan kaygı ve stres düşünüldüğünde sporcuların kaygıları ve dolayısıyla performans düzeyleri de olumsuz etkilenebilmektedir. Sporcuların kaygı düzeylerinin hangi düzeyde olduğunu bilmek antrenörler açısından çok önemlidir (Arısoy ve ark, 2020). Bu durumda koronavirüsün takım sporuyla uğraşan sporcuların üstündeki etkilerini araştıran çalışmalara ülkemizde de gereksinim duyulmaktadır (Dikmen ve ark, 2020). Yapılan bu çalışmada da; takım sporlarında yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısının farkındalık üzerine etkisini incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır.

Gönüllü Gruplarının Oluşturulması

Araştırmanın evreni pandemi sürecinde Akdeniz bölgesinde takım sporları ile uğraşan hentbol, futbol, basketbol ve voleybol branşında aktif olan sporcular, örnekleme ise ulaşılabilen 300 sporcu oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veriler elektronik ortamda Google Formlar kullanılarak toplanmıştır. Çalışmaya katılan sporculardan kişisel bilgi formu, sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısı ve koronavirüs farkındalık ölçeklerini doldurmaları istenmiştir.

Kişisel bilgi formu

Araştırmaya katılan sporculara cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, aylık gelir ve spor branşı bilgilerini içeren beş soru uygulanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	169	56.3
	Kadın	131	43.7
	Toplam	300	100
Yaş	-19	89	29.7
	20-23	114	38.0
	24+	97	32.3
	Toplam	300	100
Eğitim Durumu	Ön Lisans	55	18.0
	Lisans	223	74.3
	Lisansüstü	23	7.7
	Toplam	300	100
Aylık Gelir	-2000	153	51.0
	2001-3000	85	28.3
	3001+	62	20.7
	Toplam	300	100
Spor Branşı	Basketbol	57	19.0
	Futbol	118	39.3
	Hentbol	45	15.0
	Voleybol	80	26.7
	Toplam	300	100

Tablo 1, göz önüne alındığında, araştırmamıza katılım sağlayan sporcuların cinsiyet değişkenine göre, %56.3'ünün erkek, %43.7'sinin kadın, yaş değişkenine göre

%29.7'sinin 19 yaş ve altı, %38.0'ının 20-23, %32.3'ünün 24 yaş ve üzeri, eğitim durumu değişkenine göre %18.0'ının ön lisans, %74.3'ünün lisans, %7.7'sinin lisansüstü, aylık gelir değişkenine göre %51.0'ının 2000 TL ve altı, %28.3'ünün 2001-3000 TL, %20.7'sinin 3001 TL ve üstü, spor branşı değişkenine göre ise %19.0'ının basketbol, %39.3'ünün futbol, %15.0'ının hentbol ve %26.7'sinin voleybol olduğu tespit edilmiştir.

Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği:

Araştırmada Tekkurşun ve arkadaşlarının 2020 yılında geliştirdiği, 16 madde ve 2 alt başlıktan oluşan ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekteki her bir maddeler “kesinlikle katılmıyorum-kesinlikle katılıyorum” şeklinde sıralanmış; 5’li likert şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekte 2. madde ters ifade oluşturmaktadır. İlk 11 maddeden oluşan Bireysel Kaygı faktöründen alınabilecek en düşük puan 11 olup, en yüksek puan 55’tir. Son 5 maddeden oluşan Sosyalleşme Kaygısı faktöründen alınabilecek en düşük puan 5 olup, en yüksek puan 25’tir. Ölçeğin “Bireysel Kaygı” ve “Sosyalleşme Kaygısı” alt başlıkların ilişkin hesaplanan Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla .904 ve .816 olduğu rapor edilmiştir. Bizim çalışmamızda ise “Bireysel Kaygı” ve “Sosyalleşme Kaygısı” alt başlıkları Cronbach Alpha katsayılarının sırasıyla .900 ve .874 olduğu saptanmıştır. Ulaşılan bu değerler çalışma için toplanan verilerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Koronavirüs (Covid-19) Farkındalık Ölçeği:

2020 yılında Bilgin’in geliştirdiği ölçek 17 madde ve 3 alt başlıktan oluşturulmuştur. Her bir maddeler “kesinlikle katılmıyorum-kesinlikle katılıyorum” şeklinde sıralanmış; 5’li likert şeklinde derecelendirilmiştir. Olumsuz madde içermeyen ölçeğin alt başlıkları tek tek değerlendirilmesi belirtilmiştir. Dokuz maddeden oluşan bulaşma tedbiri farkındalığı faktörü için alınabilecek en yüksek puan 45, dört maddeden oluşan güncel gelişmeleri takip farkındalığı ve yine dört maddeden oluşan hijyen tedbiri farkındalığı faktörleri için ise alınabilecek en yüksek puanlar 20’dir. Ölçeğin bulaşma tedbiri, güncel gelişmeleri takip ve hijyen tedbiri farkındalığı alt başlıklarına ilişkin hesaplanan Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla .93, .87 ve .82 olarak rapor edilmiştir. Bizim çalışmamızda ise “Bulaşma Tedbiri”, “Güncel Gelişmeleri Takip” ve “Hijyen Tedbiri Farkındalığı” alt başlıkları Cronbach Alpha katsayılarının sırasıyla .890 .866 ve .798 olduğu saptanmıştır. Ulaşılan bu değerler çalışma için toplanan verilerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, verilerin normallik dağılımına bakılmış olup çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların normallik dağılımı tablosu

	n	Çarpıklık	Basıklık	P
Yeni Tip Koronavirüse Yakalanma Kaygısı				
Bireysel Kaygı	300	-.658	.007	.000
Sosyalleşme Kaygısı	300	-.034	.281	.000
Koronavirüs Farkındalık				
Bulaşma Tedbiri Farkındalığı	300	-1.423	2.221	.000
Güncel Gelişmeleri Takip Farkındalığı	300	-.721	-.346	.000
Hijyen Tedbiri Farkındalığı	300	-.441	-.620	.000

Kolmogorov-Smirnov Normallik testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısı ve koronavirüs farkındalık ölçeklerinin alt başlıklarından aldıkları puanlarının normallikten sapmalarının anlamlı düzeylerde ($p<0,05$) olduğu tespit edilmiştir (Tablo. 2). Literatürde, George ve Mallery (2016) çarpıklık ve basıklık değerlerinin ideal olarak ± 1 arasındaki değerlerin de kabul edilebilir olduğu açıklarlarken, Demir ve ark. (2016), ise bu değerlerin ± 2 aralığında olması normallik açısından uygun bir durum olarak açıklamıştır.

Bu bilgiler yönünde, parametrik istatistik analiz testlerinin kullanılmıştır. Ölçeklerden çıkan puanların arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için Pearson momentler çarpımı korelasyon (r) analizi ve regresyon analizleri uygulanmıştır. Testlerin anlamlılık seviyesi için $p<0,05$ ve $p<0,01$ değeri kabul görmüştür. Verilerin analizi için IBM SPSS Windows 20.00 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 3. Katılımcıların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısı ve koronavirüs farkındalık ölçeklerinden elde edilen puanların betimsel istatistiği

	n	Min	Max	X±Sd
Yeni Tip Koronavirüse Yakalanma Kaygısı				
Bireysel Kaygı	300	11.00	55.00	41.443±10.063
Sosyalleşme Kaygısı	300	5.00	25.00	16.263±5.645
Koronavirüs Farkındalık				
Bulaşma Tedbiri Farkındalığı	300	9.00	45.00	38.870±6.605
Güncel Gelişmeleri Takip Farkındalığı	300	4.00	20.00	15.613±4.208
Hijyen Tedbiri Farkındalığı	300	4.00	20.00	14.100±4.261

Tablo 3'e bakıldığında, çalışmaya katılan sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısının alt başlıklarından bireysel kaygının 41.443 ± 10.063 ve sosyalleşme kaygısının 16.263 ± 5.645 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Yine koronavirüs farkındalık alt başlıklarından bulaşma tedbiri farkındalığının 38.870 ± 6.605 , güncel gelişmeleri takip farkındalığının 15.613 ± 4.208 ve hijyen tedbiri farkındalığının 14.100 ± 4.261 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların koronavirüse yakalanma kaygısı ile farkındalık düzeyleri arasındaki ilişki

		Bulaşma Tedbiri Farkındalığı	Güncel Gelişmeleri Takip Farkındalığı	Hijyen Tedbiri Farkındalığı
Bireysel Kaygı	r	.489	.172	.253
	p	.000	.003	.000
	n	300	300	300
Sosyalleşme Kaygısı	r	.450	.269	.450
	p	.000	.000	.000
	n	300	300	300

*p<0.005 **p<0.001

Tablo 4'e bakıldığında katılımcıların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısının; bireysel kaygı alt başlığı ile koronavirüs farkındalık alt başlıklarından güncel gelişmeleri takip ($r=.172$, $p<.05$) ile hijyen tedbiri ($r=.253$, $p<.05$) arasında düşük, bulaşma tedbiri ($r=.489$, $p<.05$) arasında orta seviyede pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. Sosyalleşme kaygısı alt başlığı ile koronavirüs farkındalık alt başlıklarından güncel gelişmeleri takip ($r=.269$, $p<.05$) arasında düşük, bulaşma tedbiri ile hijyen tedbiri ($r=.450$, $p<.05$) arasında orta seviyede pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların bireysel kaygılarının koronavirüs farkındalıklarını yordamasına yönelik regresyon tablosu

		β	t	p	R	R ²	F	p
Bireysel Kaygı	Koronavirüs Farkındalık				.496	.246	32.217	.000
	Bulaşma Tedbiri Farkındalığı	.511	8.447	.000				
	Güncel Gelişmeleri Takip Farkındalığı	-.110	-1.670	.096				
	Hijyen Tedbiri Farkındalığı	.059	.885	.377				

F3,296

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların bireysel kaygı ile koronavirüs farkındalık arasında model anlamlı bir ilişki göstermektedir ($R=.496$, $R^2=.426$; $p<.05$). Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında; bulaşma tedbiri farkındalığının bireysel kaygı düzeylerini yordadığını ve toplam varyansın %24,6sını açıkladığı görülmüştür.

Tablo 6. Katılımcıların sosyalleşme kaygılarının koronavirüs farkındalıklarını yordamasına yönelik regresyon tablosu

		β	t	p	R	R ²	F	p
	Koronavirüs Farkındalık				.523	.273	37.136	.000
Sosyalleşme Kaygısı	Bulaşma Tedbiri Farkındalığı	.320	5.391	.000				
	Güncel Gelişmeleri Takip Farkındalığı	-.096	-1.477	.141				
	Hijyen Tedbiri Farkındalığı	.345	5.226	.000				

F3,296

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların sosyalleşme kaygısı ile koronavirüs farkındalık arasında model anlamlı bir ilişki göstermektedir ($R=.523$, $R^2=.273$; $p<.000$). Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında; bulaşma tedbiri farkındalığı ($t=5.391$, $p = .000$) ve Hijyen Tedbiri Farkındalığı ($t=5.226$, $p = .000$) alt başlıklarının sosyalleşme kaygı düzeylerini yordadığını ve toplam varyansın %27'sini açıkladığı görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, takım sporlarında yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısının farkındalık üzerine etkisinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, aylık gelir, spor branşı, bireysel kaygı, sosyalleşme kaygısı ve alt başlıklarıyla ilgili değişkenlerine göre analiz edilmiştir. Mevcut durum göz önünde bulundururken çalışmanın birinci bölümündeki giriş kısmında genel bilgiler verilmiştir. Bu bağlamda alanda yazılan güvenilirlik çalışmaları da ele alınarak, hazırlanmış olan araştırmanın değerlendirilmesi yapılmıştır. Yapılan literatür taramalarında mevcut ölçek kullanılarak yapılan herhangi bir araştırmaya denk gelinmediğinden dolayı tartışma için emsal araştırmalardan yararlanılmıştır.

Tablo 1'de çalışmaya dahil olan takım sporcularının demografik özelliklere değinilmiştir. Sporcuların cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, maaş ve takım branşları gibi ayırt edici özellikler ile değerlendirilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda çalışma grubumuzun cinsiyet değişkenine göre 169'unu erkekler, 131'ini kadınlar olmak üzere toplam 300 kişi katılmıştır. Katılımcıların %38'i 20-23 yaş arasında olup, %74.3'ü lisans eğitim düzeyindedir.

Tablo 2’de kullanılmış ölçeğin genel ve alt boyutlarına ait, çarpıklık, basıklık, Kolmogorov-Sminov değerleri incelenmiştir. Bireysel kaygı, sosyalleşme kaygısı, bulaşma tedbiri farkındalığı, güncel gelişmeleri takip etme farkındalığı, hijyen tedbiri farkındalığı ölçeklerinden elde edilen puanlar sonucu testlerin anlamlılık seviyesi için $p<0,05$ ve $p<0,01$ değeri kabul görmüştür.

Tablo 3’de kullanılmış ölçeğin genel ve alt boyutlarına ait, betimsel istatistiği ortaya konmuştur. Koronavirüs farkındalığı verileri doğrultusunda katılımcıların aldıkları puanlar sonucunda sporcuların bulaşma tedbiri farkındalığı, güncel gelişmeleri takip farkındalığı ve hijyen tedbiri farkındalığı orta düzeyin üstünde olduğu gözlemlenmiştir. Yakalanma kaygısı verileri doğrultusunda katılımcıların aldıkları puanlar sonucunda sporcuların bireysel kaygı değerleri orta düzeyin üstünde olduğu belirlenmiştir. Ankete dahil olanların aldıkları puanlar neticesinde takım sporlarında sosyalleşme kaygısı orta seviyelerde gözlemlenmiştir. Şahinler ve Ulukan 2020 de yapmış olduğu çalışmalarında cinsiyet değişkenine göre sosyalleşme kaygısı ile bireysel kaygı arasında anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Civan ve arkadaşlarının 2010’da yaptığı araştırmada cinsiyet ile kaygı arasında anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmıştır. Sporcularla yapılan birçok çalışmada kadın sporcuların erkeklere oranla kaygı düzeyleri daha çok çıkmıştır (Amen, 2008) ancak yeni tip koronavirüsün ölümle sonuçlanma ihtimali olduğundan dolayı yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısıyla karşılaştırmak gerekmektedir. Yapılan bir diğer araştırmada yüzme sporcularında kadınların daha fazla bireysel kaygı yaşadıkları ve yeni tip koronavirüse yakalanma kaygılarının yüksek olduğunu belirtmektedir (Batu, 2020). Yine farklı çalışmada Covid-19’un kaygı düzeyi üzerine yapılan çalışmada kadınların erkeklere göre anlamlı farklılık bulunduğunu belirtmektedir (Sakaoğlu ve ark. 2020). Kadınların kişisel temizlik, yaşadığı ortamın temizliklerine dikkat etmeleri ve maske takma önlemlerini almaları erkeklere göre yüksek olup, anksiyete ortalaması erkeklere göre kadınlarda daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Gürocak, 2020). Yaptığımız çalışmada sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygı düzeyleri arttıkça koronavirüs farkındalıkları arttığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 4’de bireysel kaygının farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılınca anlamlılık görülmektedir. Sosyalleşme kaygısı ile farkındalık arasındaki ilişkide de anlamlılık tespit edilmiştir. Sporcuların koronavirüsün ciddiyetini kabul ettiklerinde farkındalıklarında anlamlılık meydana gelmektedir. Farkındalık var olan durumun kabul edilmesiyle ayırıcı özelliği ortaya koyan belirli bir bilincin deneyimlenmesini ve ne

düzeyde olduğunu temsil eder (Baykal, 2020b). Sporcuların yeni tip koronavirüs gibi zorlu pandemi de söz konusu olan hastalıkla ilgili farkındalık kazanıldıkça bu hastalığa yakalanma kaygısı azalmaktadır. Yeni tip koronavirüs sonrası yapılan çalışmalarda, pandemi' nin bireyler üzerinde depresyon ve kaygı seviyelerinde kimsesizlik (Zandifar ve Badrfam 2020), uyku düzensizlikleri (Huang ve Zhao, 2020) birçok negatif netice meydana çıkmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde koronavirüsün kaygı düzeyleri üzerindeki pozitif etkisi ispatlanmıştır (Erdoğan ve Arkadaşları, 2020). Başka bir çalışmada yeni tip koronavirüsün eğitim düzeyiyle kıyaslandığında sosyalleşme kaygısı ve bireysel kaygı seviyelerinde anlamlı farklılıklar rastlanmıştır (Şahinler ve Ulukan, 2020). Eğitim düzeyinin artmasıyla yeni tip koronavirüse yakalanma farkındalığının da kazanıldığı söylenebilir.

Tablo 5'de bireysel kaygının koronavirüs farkındalığına karşı anlamlılık görülmektedir. Takım sporcuların bireysel kaygıları arttıkça covid-19'a karşı farkındalıkları da artmaktadır, bunun nedeni yeni tip koronavirüsün insan vücudunda ciddi tahribatlara yol açtığı hatta ölümle karşı karşıya geldiği bir virüs olduğundan ötürü sporcuların yeni tip koronavirüse karşı farkındalık kazanıldığı söylenebilir. Sporcularda bireysel kaygı arttıkça bulaşma tedbiri farkındalığı anlamlılık göstermektedir. Yeni tip koronavirüsün hızlı yayılma özelliği olduğundan dolayı sporcularda kaygı arttıkça bulaşma tedbiri farkındalığı artmıştır. Güncel gelişmeleri takip farkındalığında ise anlamlılık görülmemiştir. Sporcuların dünya genelinde duyurulan vaka ve ölüm sayılarından kaygı düzeyleri etkilenmemesinden dolayı gelişmeleri takip etmediği düşünülebilir.

Tablo 6'da sosyalleşme kaygısının koronavirüs farkındalığına karşı anlamlılık görülmektedir. Takım sporlarında sosyalleşme kaygısının artmasıyla koronavirüs farkındalıklarının daha çok dikkat edilmesi gerektiğinden dolayı sporcuların bulaşma tedbiri farkındalığı ve hijyen tedbiri farkındalıklarında anlamlılık görülmektedir. Takım sporlarında sporcular sosyal mesafe ve temas vb gibi şeylerden kaçınmadıklarından dolayı farkındalıkları artmıştır. Güncel gelişmeleri takip farkındalığında anlamlılık görülmemektedir. Bunun nedeni sosyalleşme kaygı düzeylerinin daha da artmaması için güncel gelişmeleri takip etmemeleri düşünülebilir.

Öneriler

Bu araştırma sadece Akdeniz bölgesindeki Isparta, Burdur, Antalya ve Hatay illeri ile sınırlı tutulmuştur. Çalışmanın Akdeniz'deki bütün illere ya da Türkiye geneline uygulanması sağlanabilir. Bu çalışma takım sporlarındaki yeni tip koronavirüse

yakalanma kaygısının farkındalık üzerine etkisi incelenmiş olup, bireysel sporlara yönelikte çalışma yapılabilir. Antrenörlerin yeni tip koronavirüse karşı farkındalığı ve kaygıları tespit edilip, sporcularına yaklaşımları incelenebilir. Sporcuların yeni tip koronavirüse olan farkındalığını arttırıp kaygılarını minimize etmeleri sağlanabilir.

Kaynaklar

- Amen MH. (2008). Futbolda Müsabaka Öncesi Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Bazı Değişkenlerin Etkisi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Anadolu Ajansı (2020). [https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/spor-camiasi-koronavirusle -mucadele-icin-birlik- oldu/1775608](https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/spor-camiasi-koronavirusle-mucadele-icin-birlik-oldu/1775608) (Son Erişim: 16.03.2021).
- Arısoy, A. , Pepe, O. Karaoğlu, B. (2020). Covid 19 Sürecinde Futbola Dönüş Öncesi Futbolcuların Durumluk Kaygı Düzeyleri İle Psikolojik Performansları Arasındaki İlişki Belirlenmesi: Isparta Örneği, *Yalvaç Akademi Dergisi*, 5 (1) , 55-63.
- Batu, B. (2020). Yüzme Sporcularının Yeni Tip Korona Virüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısının İncelenmesi, *Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, Kars.
- Baykal, E. (2020). Mindfulness and mindful coaching. In *Handbook of Research on Positive Organizational Behavior for Improved Workplace Performance*. IGI Global.
- Bilgin, O. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Farkındalık Ölçeği geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 15(6), 237-245.
- Civan A, Arı R, Görücü A, Özdemir M. (2010). Comparison Of The Pre And Post Game State And Trait Anxiety Levels Of Individual And Team Athletes. *Journal of Human Sciences*, 7.
- Demir, E., Saatçioğlu, Ö., İmrol, F. (2016). Uluslararası Dergilerde Yayımlanan Eğitim Araştırmalarının Normallik Varsayımları Açısından İncelenmesi. *Curr Res Educ*, 2(3), 130- 148.
- Dikmen, A.U., Kına, M. H., Özkan, S., & İlhan, M. N. (2020). Covid-19 epidemiyolojisi: pandemiden ne öğrendik. *Journal of biotechnology and strategic health research*, 4, 29-36.
- Elliott, C.H., and Smith, L. L. (2010). *Overcoming anxiety for dummies*. Indianapolis, Indiana: Wiley Publishing.

- Erdoğan, Y., Koçoğlu, F., Sevim, C. (2020). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Anksiyete İle Umutsuzluk Düzeylerinin Psikososyal ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23.
- George, D., Mallery, P. (2016). *IBM SPSS Statistics 23 Step by Step: A Simple guide and reference*. New York: Routledge.
- Gürocak, A.A. (2020) Türkiye’de Covid-19 Salgını Sırasında Yetişkinlerin Kaygı Düzeylerinin ve Psikolojik Dayanıklılıklarının Şema Özellikleri Açısından İncelenmesi, Üsküdar üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Han, H.R. (2009). Measuring anxiety in children: A methodological review of the literature. *Asian Nursing Research*, 3(2), 49-62.
- Huang, Y., Zhao, N. (2020). Generalized anxiety disorder, depressive symptoms and sleep quality during COVID-19 outbreak in China: a web-based cross-sectional survey. *Psychiatry Research*, 288.
- Johnston-Wilder, S., & Lee, C. (2010). Mathematical resilience. *mathematics teaching*, 218, 38-41.
- Kennedy, B. (2010). *Anxiety disorders*. Detroit, MI:Greenhaven Press.
- Ocak, G. & Yamaç, A. (2013). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Öz-Düzenleyici Öğrenme Stratejileri, Motivasyonel İnançları, Matematiğe Yönelik Tutum ve Başarıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim bilimleri*, 13(1), 369-387.
- Sakaoğlu HH, Orbatu D, Emiroglu M, Çakır Ö. (2020). Covid-19 Salgını Sırasında Sağlık Çalışanlarında Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi: Tepecik Hastanesi Örneği. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 30(Ek sayı):1-9,
- Spielberger, C. D., and Reheiser, E. C. (2004). Measuring anxiety, anger, depression, and curiosity as emotional states and personality traits with the STAI, STAXI, and STPI. In M. L.
- Spor Arena (2020). <https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/son-dakika-bakan-fahrettin-kocadan-spor-camiasina-corona-virus-uyarisi>. (Son Erişim: 18.03.2021).
- Şahinler Y., Ulukan, M. (2020) Aktif Spor Yapan ve Yapmayan Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısının İncelenmesi.
- Taylor, S. (2019). *The Psychology of Pandemics: Preparing for the next global outbreak of infectious disease*. Cambridge Scholars Publishing.

- Tekkurşun, D, Cicioğlu, G., H. İ., & İlhan, E. L. (2020). Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 17(2), 458-468.
- TRTSPOR, (2020). <https://www.trtspor.com.tr/haber/diger-sporlar/spor-camiasi-koronavirusle-mucadele-icin-birlik-oldu-205825>.(Son Erişim: 18.03.2021).
- Zandifar, A., Badrfam, R. (2020). Iranian mental health during the COVID-19 epidemic. *Asian Journal of Psychiatry*, 51, 101990.
- Zeidner, M. (1998). Test anxiety: the state of the art. New York, NY: Plenum Press
- Waddington, G., Adams, R., & Jones, A. (1999). Wobble board (ankle disc) training effects on the discrimination of inversion movements. *Australian journal of physiotherapy*, 45(2), 95-101.
- Wikipedia (2021). tr.wikipedia.org/wiki/COVID-19_aşısı (Son Erişim: 01.05.2021).
- World Health Organization (2021). Director-General's remarks at the media briefing on 2019- nCoV on 11 February 2020. <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-remarks-at-themedia-briefing-on-2019-ncov-on-11-february-2020> (Son Erişim: 27.03.2021).